

85 éves a Kállay Rudolf Orvostudományi Szakkönyvtár

Dr. Kállay Rudolf, az 1899-ben megnyílt Erzsébet közkórház (mai nevén a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Jósa András Megyei Kórház) első igazgató főorvosa azt vallotta, hogy „... a kórháznak olyan tudományos felszereléssel és olyan képzett orvosi személyzettel kell rendelkeznie, hogy a betegségek felkutatásánál és azok gyógyításánál minden segédeszköz rendelkezésre álljon.” Mindent meg is tett ennek érdekében, hiszen személyesen szerezte be a hazai és külföldi könyvek és folyóiratok legjavát, amelyeket szívesen kölcsönadott kollégáinak is. Nyugalomba vonulása után, orvos leszámazottja nem lévén, a kórháznak adományozta gyűjteményét. Így létesült 1918. december 30-án a kórház első könyvtára.

Nyolcvanöt év múlva, 2004. január 12-én a kórház Sebészeti Tömbjének dísztermében megrendezett tudományos üléssel emlékezett meg a megye könyvtárosainak népes tábora a jeles évfordulóról. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei területi szervezete és a Kállay Rudolf Orvosi Szakkönyvtár által szervezett ünnepségen megjelent dr. Kiss Gábor, a megyei közgyűlés alelnöke, Zselinszky Lászlóné, az MKE területi szervezeteinek elnöke és Vasas Lívia, a Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége elnöke, a Semmelweis Egyetem Könyvtárának igazgatója. A hallgatóságban a megyei könyvtárak mellett a Jósa András Megyei Kórház vezető személyiségei, orvosai, szakdolgozói is képviseltették magukat.

Az előzetes tervek szerint a jubileumi ülés résztvevőit dr. Pintérné dr. Gönczi Ágnes, a kórház alig egy héttel korábban kinevezett főigazgatója köszöntötte volna, ő azonban egyéb elfoglaltságai miatt végül nem tudott részt venni az ünnepségen. A főigaz-

gatónő köszöntő beszédét dr. Fazekas Árpád igazgató tolmácsolta.

A köszöntő után Kührner Évának, a szakkönyvtár vezetőjének A Kállay Rudolf Orvostudományi Szakkönyvtár múltja, jelene című előadása következett, melyben kilenc meghatározó fejezet, kilenc meghatározó könyvtáros személyiség köré építette fel a szakkönyvtár élettörténetét. Dr. Kállay Rudolf igazgató, könyvtáralapító tevékenységét a húszas években dr. Klekner Károly igazgató folytatta, megpróbálva önálló helyiségben elhelyezni a gyűjteményt. Dr. Gerlei Ferenc patológus főorvos 1936 és 1960 között végezte a könyvtárosi teendőket. Gyarapította az állományt, rendszerezte, és dokumentációs tevékenységet is végzett. 1960 után megszerveződött az orvosi szakkönyvtári hálózat, melynek alközponti könyvtáraként a megye hét orvosi szakkönyvtárának munkáját is koordinálta. 1962 és 1969 novembere között Kőnczöl Dániel, majd 1969 decemberétől 1989. január 3-án bekövetkezett korai haláláig Novák Zoltánné Szabó Katalin vezette a könyvtárat. Új, esztétikusan és célszerűen berendezett helyiségekbe került a könyvtár, az igazgatói épületben.

Dr. Kiss Gábor (a kép előterében lent)

Dr. Vasas Lívia (a túloldalon fent)

Kalydy Zsuzsa (túloldalt lent)

A hatvanas években a könyvek mellett 180-féle külföldi és 120 magyar folyóirat, illetve a Magyar Orvosi Bibliográfia és a nemzetközi irodalmat feldolgozó Index Medicus segítette az információszerezést. Kiépült előbb a szerzői betűrendes, majd a tárgyszó katalógus, amit manapság már gépi katalógus vált föl. Elkezdődött az olyan, nem hagyományos dokumentumok gyűjtése, mint kongresszusi előadások anyaga, fordításmásolat, fotokópia, különlenyomat, sajtókivágatok a megye egészségügyéről stb. 1977-ben közművelődési és betegkönyvtár létesült az

orvosi könyvtár szakmai irányítása mellett. 1980 áprilisában megnyílt a könyvtár a Sóstói úti részlegben is. 1997-ben került mai, tágas helyére a gyűjtemény, melynek kialakítása már új vezetője, dr. Gyarmathy Zsigmondné (1989–2000) nevéhez köthető. A hetvenes évektől gyorsmásoló és mikrofilm-leolvasó is segítette az információhoz jutást. Ma már természetes a számítógépek jelenléte a mindennapi munkában. Számítógépen érhető el a katalógus, segítségével jutnak hozzá a könyvtárosok az interneten és CD-ROM-on található információkhoz, vagy akár előadásokat is készíthetnek az olvasóknak. A könyvtár honlapján a legfontosabb információkat teszik közzé, egyelőre csak a kórházi intranet hálózaton keresztül. Az információszerezésben járatlan olvasóknak rendszeresen oktatásokat tartanak. A könyvtár 2001-től nyilvános szakkönyvtár, olvasói között kórházi orvosok, szakdolgozók, körzeti orvosok, hallgatók és laikus olvasók is találhatóak. Állománya ma már több mint harmincezer egység; szolgáltatásai: helyben olvasás, kölcsönzés, könyvtárközi kölcsönzés, folyóirat-körözés, irodalomkutató, témafigyelés, szkennelés, előadások készítése, másolás.

Dr. Vasas Livia, a Semmelweis Egyetem Könyvtárának igazgatója *A gyógyító információ* című előadásában az egészségügyi információszerezés legfontosabb lépéseit vette sorra, valamint kitért a hazai egészségügyi könyvtárak állapotára, vázolja helyzetüket, szolgáltatásaikat, lehetőségeiket. Sorra vette a modern orvosi könyvtár személyi és tárgyi feltételeit, hangsúlyozta a kapcsolatok kialakításának fontosságát. Külön szólt a beadott „e-pontok” pályázatról és ezzel kapcsolatban arról, hogy egy egészségügyi könyvtár számára milyen fontosak manapság az interneten keresztül elérhető információk, adatbázisok.

Az orvosi könyvtár fontossága – ahogy a „felhasználó” látja címmel *dr. Jakó János* tartott igen érdekes előadást, hiszen „kívülállóként”, az olvasó szemével láttatva beszélt élményeiről és tapasztalatairól a szakkönyvtárral és általában az egészségügyi információszerezéssel kapcsolatban. Nem csak mint olvasó, hanem mint könyvtárhasználó és -szerető orvos osztotta meg a hallgatósággal gondolatait az egészségügyi könyvtárak fontosságáról, szerepéről és feladatairól. Szerinte az orvosok és az egészségügyben dolgozó szakemberek számára elengedhetetlen a legfontosabb magyar és külföldi lapok olvasása, a folyamatos

önképzés, a legújabb szakmai eredmények figyelemmel követése. Még inkább így van ez tudományos munkák, publikációk készítésénél. Az igényes kutatónak illik tisztában lennie az egészségügyi szakirodalom legfontosabb nyomtatott és elektronikus forrásaival, azok használatával, az irodalomkutatás (napjainkra gyökeresen átalakult) módszereivel. A napi teendők, a betegek ellátása mellett azonban mindegyre kevés idő jut – ezért fontos, hogy az orvosok és egészségügyi dolgozók ismerjék és rendszeresen igénybe vegyék az orvosi könyvtár nyújtotta lehetőségeket, szolgáltatásokat.

Kalydy Zsuzsanna a dr. *Sze-rafinné Szabolcsi Ágnessel* együtt összeállított, *Nyíregyháza könyvtárai a két világháború között* című dolgozatról olvasott fel egy összefoglalást. A helytörténeti jellegű munka precíz alapossággal tekinti át a kor könyvtárügyét az iskolai könyvtárak helyzetétől kezdve az egyházi, egyesületi könyvtárakon át a megyei könyvtárig. Az érdeklődő pontos kimutatást kaphat az egyes állományok nagyságáról, a szolgáltatásokról, azok körülményeiről és általában a könyvtárhasználatról.

Fent (a kép előterében): *Vadné Kokovay Zsuzsa*
Lent: *dr. Jakó János*

Megismerhetjük a kor könyvtárainak fenntartóit, az egyes könyvtárakat látogató olvasók körét és nem utolsó sorban magukat a könyvtárosokat is.

Végül *Vadné Kokovay Zsuzsa*, a Nyíregyházi Főiskola központi könyvtárának vezetője tekintette át néhány szóban a megyei szakkönyvtári együttműködés történetét és jelenlegi helyzetét. Az eddig elért eredmények ismertetése és értékelése mellett kitért a meglévő hiányosságokra is. Elmondta, hogy a jelenlegi feltételek mellett kívánatos lenne a szakkönyvtári együttműködés szélesítése, további kapcsolatok kiépítése és a meglévők eredményesebb használata. Az eredmények közül példaként említette a Nyíregyházi Főiskola és többek közt a Kállay Rudolf Orvosi Szakkönyvtár által közösen épített ALEPH elektronikus katalógust.

A tudományos ülés után a résztvevők az eszmecsere után – immár kötetlenebb formában – a könyvtár épületében folytatták tovább, ahol az ott dolgozók segítségével megismerkedhettek a szolgáltatásokkal, illetve a szakkönyvtár állományával. Szintén a jubileumi ünnepség keretében kiállítás nyílt az olvasóteremben, amely a könyvtár történetét mutatja be archív fényképek, dokumentumok, kiadványok, sajtókivágatok segítségével.

Ez a gyűjtemény a tervek szerint még hosszabb ideig megtekinthető lesz az érdeklődők számára.

A tudományos ülésen elhangzott előadások teljes terjedelemben olvashatók az MKE Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Szervezetének honlapján, melynek címe: <http://mkeszab.fw.hu>.

Szentesi Lajos

Kállay Rudolf Orvosi Szakkönyvtár

Zempléni és felvidéki kistelepülések könyvtárosainak regionális tanácskozása Sárospatakon

A sárospataki Zrínyi Ilona Városi Könyvtár vonzáskörzeti központként éveken keresztül rendszeresen segítette a térség tizenhét kistelepülési könyvtárának munkáját. Hatékony volt a kapcsolatunk a könyvtárosokkal és a fenntartókkal is. A vonzáskörzetek megszűnésével, majd a miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár módszertani osztályának felszámolása után a mi térségünkben is számos aprófalvas település könyvtárát zárták be végleg különféle indoklással. Az önállóan működő helyi gyűjtemények nagy részét pedig általános iskolával, faluházzal vonták össze. Jelenleg közös fenntartású intézményként működőképesek. Ezután a térség könyvtárainak vezetői magukra maradtak. Szakmai munkájukhoz a megfelelő információáramlás lelassult, a valahová tartozás érzése megszűnt. Néhány könyvtárossal maradt csak fenn a kapcsolatunk.

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) a 14/2001. (VII. 4.) számú rendeletével létrehozta a könyvtári szakfelügyeleti rendszert, hogy a könyvtárfejlesztési stratégiai terv részeként, az EU-s felkészülés folyamatában felmérhessék a kistelepülési könyvtárak helyzetét, működőképességüket, a tárgyi és személyi feltételeiket, szolgáltatásaikat annak érdekében, hogy az aprófalvakban élők könyvtári ellátása korszerű formában valósulhasson meg.

Az elmúlt időszakban a miskolci II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár koordinálásával a zempléni régió számos községi könyvtárába könyvtári szakfelügyelők látogattak el. Az ellenőrzött könyvtárak vezetői főként a rendszeres tanácsadás és a szakmai továbbképzés lehetőségét hiányolták, illetve kérték.

Ez a kérés valósult meg 2004. január 14-én, amikor szakmai összejövetelre hívtuk meg a zempléni kistérségben még működő könyvtárak vezetőit. A háromnapos programot a felvidéki könyvtárosok is megtisztelték részvételükkel.

A rendezvény lebonyolítását a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Zempléni Könyvtárosok Szervezete hatékonyan segítette.

Az összejövetel színhelye a sárospataki Zrínyi Ilona Városi Könyvtár volt, ahol a január 14-én kezdődött plenáris ülésen *Halász Magdolna*, az intézmény igazgatója üdvözölte a csaknem fél-száz könyvtáros kollégát, és megnyitotta a tanácskozást. *Trembeczki Lászlóné*, az MKE zempléni szervezete elnöke is nagy örömmel tolmácsolta jókívánságait.

Ezután a résztvevők nagy érdeklődéssel hallgatták meg *Kopcsay Ágnes* főtanácsosnak a *Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma könyvtárfejlesztési programjáról* adott elemző tájékoztatását. A népszerű és igen felkészült előadótól megtudhattuk, hogy a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma az 1997-es CXL. számú, úgynevezett kulturális törvény irányelvei alapján 1999-ben rövid távú fejlesztési programot állított össze, melynek legfőbb célkitűzése a tudásalapú társadalom megteremtése, az esélyegyenlőség biztosítása, a kulturális örökség védelme volt. Elsőrendű feladatként határozták meg a megyei és a városi könyvtárak telematikai fejlesztését, a könyvtári szakfelügyeleti rendszer országos kiépítését, a könyvtári munkát segítő jogszabályok megalkotását. Az európai uniós felkészülés folyamatában nagy jelentőségű intézkedés volt a határon túli magyar könyvtárak hungarica anyagának bekapcsolása az Országos Dokumentumellátási Rendszerbe (ODR), a minőségfejlesztés és minőségbiztosítás bevezetése, és a könyvtárosok hétévenként kötelező továbbképzési programjának megvalósítása. A fejlesztési tervben kiemelkedően fontos feladatként a regionális könyvtári ellátás, a kistérségek könyvtári ellátása is szerepelt. Az újabb öt évre készített könyvtárfejlesztési tervzetben a kistelepülések könyvtáraiban az internethasználat lehetőségének megteremtését, a nemzeti kulturális örökség értékeinek digitalizálását, a könyvtárosi életpálya vonzóná téételét, *minden évben ötven kis könyvtár fejlesztését* (épület, berendezés, szolgáltatások stb.), az EBSCO adatbázis ingyenes elérését a könyvtárakban, az ODR tagkönyvtáraiban a minőségbiztosítást és a fogyatékkal